

УДК 330.46:338.24

МОЛОЧНЕ СКОТАРСТВО, ЯК СКЛАДНА БІОТЕХНІЧНА СИСТЕМА СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА

Шигимага С.Д. здобувач рівня вищої освіти другий (магістерський),
Антощенкова В. В. д.е.н., доц.

Державний біотехнологічний університет

У роботі обґрунтовано важливість молочного скотарства, як складної біотехнічної системи сільського господарства.

Аграрний сектор в економіці має стратегічне значення і забезпечує національну та продовольчу безпеку країни. Розвиток та реалізація прогресивних технологій, а також рівень технічного потенціалу безпосередньо впливають на ефективність сільськогосподарських організацій регіону та країни в цілому. Роль та значення технічного потенціалу особливо зростає на сучасному етапі, в умовах становлення інноваційної економіки та інтенсивного спрямування суспільства з соціально-економічного та стратегічного розвитку [1, с.31]. Необхідність вдосконалення оцінки технічного потенціалу та її на інноваційну складову економіки України у умовах глобалізації та загостренні конкуренції – є основною умовою сталого економічного зростання.

Кількість ВРХ в Україні станом на 1 січня становили 2307,1 тис. голів, що в 11 разів менше ніж в 1990 році [2]. В тому числі корів – 1352,8 тис. голів (що більш ніж в 6 разів менше порівняно з 1990 роком). Станом на 1 січня 2023 року в Україні 394,2 тис. гол корів утримувалося в 1440 с.г. підприємствах. З них 42,7% підприємств утримували 157,5 тис. гол. А 5,15 підприємств 974 одиниці утримували 119,6 тис. гол корів. Зауважимо, що 29% корів утримується в сільськогосподарських підприємствах. Виробництво молока в 2022 році становило 7767,7 тис. т., що в 3,2 рази менше порівняно з 1990 роком. При цьому господарствами населення виробляється 66% усього виробленого молока в Україні. При цьому в 1990 році найбільшими виробниками молока були сільськогосподарські підприємства – 75% загального обсягу виробленого молока. Середній річний удій молока від однієї корови з 1990 року в цілому по Україні зріс на 80% до 5119 кг, в тому числі у підприємствах у 2,3 рази до 6611 кг, та в господарствах населення на 73% до 4569 кг.

Таблиця 1

Групування підприємств за кількістю корів на 1 січня 2023 року

	Кількість суб'єктів		Кількість корів	
	од	у % до загальної кількості	тис. голів	у % до загальної кількості
Суб'єкти	1440	100,0	394,2	100,0
з них мали, голів				
до 50	403	28,0	8,3	2,1
50 – 99	209	14,5	15,7	4,0
100 – 499	614	42,7	157,5	40,0
500 – 999	140	9,7	93,1	23,6
більше 1000	74	5,1	119,6	30,3

Економічна ефективність є складним показником, що містить у собі безліч економічних законів, основним критерієм її є результативність. Ефективність є добрим показником розвитку, оскільки показує, у напрямі має вестися подальша стратегія дій [3, с30]. Молочна галузь одна із найважливіших галузей тваринництва. Ця галузь не тільки забезпечує населення цінними продуктами харчування, такими як сир, сметана, сир, молоко, а й є постачальником сировини для багатьох галузей легкої промисловості. Оскільки молочне скотарство є однією з основних галузей сільського господарства, саме воно багато в чому задає рівень прогресу даної сфери в цілому. Для того щоб прогрес йшов і далі, необхідно постійно підвищувати ефективність виробництва. Вищим рівнем ефективності можна назвати такий стан галузі, у якому потреби всіх споживачів повністю задоволені.

Тобто, насправді, ефективність є результатом правильного застосування засобів праці. У разі найбільша ефективність галузі досягається при забезпеченні споживачів товаром при малих трудовитратах. Види та показники економічної ефективності виробництва молока діляться на два типи – натуральні та вартісні.

Натуральні показники є вихідними. Для додаткової зручності вихідні показники переводять у вартісні. Так як продукція молочної промисловості є товаром, то вартісні показники мають економічне значення, і саме від них залежить ціна на товари. Підвищити рівень економічної ефективності можна шляхом здійснення наступних заходів: збільшення зростання валової продукції; зниження витрат на виробництво та обслуговування; удосконалення системи збуту товару, що підвищує кількість каналів продажів. Варто пам'ятати, що саме сільське господарство забезпечує населення продовольчими товарами, а промисловості надає необхідну сировину. Тому підвищення економічної ефективності є важливим та відповідальним завданням [4, с.40].

Для початку необхідно виділити показники та різновиди ефективності при виробництві молока в економіці. Ними є: кількість виробленої продукції відповідно до трудовитрат; продуктивність тварин; витрати корму отримання молока; рентабельність виробничого процесу; кількість прибутку на одиницю витрат; трудомісткість процесу; прибуток та собівартість; термін окупності капіталовкладень.

Це основні показники, на які слід спиратися у разі підвищення ефективності. Щоб розрахувати вартісні показники виходячи з основних, слід поррахувати валовий, чистий дохід та загальний прибуток. При підвищенні ефективності виробництва молока враховуються її види та показники. Основний акцент робиться на зниження трудовитрат і капіталовкладень, раціональне використання продукції і на підвищення її якості [5, с.168]. Це головні джерела, які допоможуть збільшити виробництво та товарний обіг молочної продукції. Напрямами, в яких слід рухатися, щоб покращити виробничі показники, є такі як покращення та оновлення технічної наукової бази, покращення виробничого процесу, автоматизація систем та покращення трудової діяльності. Також слід приділити увагу прискоренню виробничого процесу, досягти якого можна шляхом заміни обладнання на нове, використання новітніх технологій виробництва, які дозволять отримати більш якісну молочну продукцію, а також

покращення стратегії управління всіма процесами. На підвищення ефективності впливають і зовнішні чинники, такі як підтримка та фінансування держави. За дотримання викладених і правил можна істотно поліпшити якість молочної продукції і на розвитку цієї галузі сільського господарства, оскільки галузь одна із ключових – розвивати її потрібно, це вплине багато інших виробничі сфери.

Організаційно-економічна взаємодія у ланці «агротехсервісне підприємство – сільськогосподарське підприємство, яке спеціалізується на виробництві продукції тваринництва», включаючи розгляд (сільгосподарського підприємства) як елемент складної біотехнічної системи сільськогосподарського виробництва, схильної до впливу різноманітних факторів, у тому числі екстремального характеру. Саме системний підхід дозволяє розглянути внутрішні взаємозв'язки підсистем, що входять до біотехнічної системи – сільське господарство, у тому числі підсистем служб агротехсервісу для якісного управління технологічним процесом у виробництві молока, з найменшими втратами для економіки сільськогосподарських організацій (зовнішні та внутрішні підприємства служб агротехсервісу). Аналіз вітчизняного та світового досвіду розвитку галузі тваринництва показує, що від забезпеченості машинами, надійного їх функціонування, дотримання технологічних та зоогігієнічних параметрів залежать не тільки продуктивність тварин при оптимальних витратах кормів, енергії та робочого часу, а й збереження високої якості продукції, при забезпеченні мінімальних витрат на підтримку техніки у працездатному стані, а також створення сприятливих умов праці працівників.

Отже, дослідження сучасного стану галузі молочного скотарства, вироблення та обґрунтування основного напрямку, що підвищує ефективність функціонування системи виробництва молока на основі модернізації технічного обслуговування та ремонту обладнання та засобів механізації ферм та комплексів молочного скотарства, підтверджуються як важливі та актуальні.

Список літератури:

1. Антощенкова В. В. Сучасний стан молочного скотарства в Україні. Український журнал прикладної економіки. 2020. Том 5. №2. С. 25–32.
2. Офіційний веб-сайт Державна служба статистики України URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
3. Антощенкова В. В. Формування ринку молока на основі коопераційно-інтеграційних відносин. Економічний дискурс: міжнародний збірник наукових праць. м. Кам'янець-Подільський : ПДАТУ, 2016 Вип.2 С.29-35.
4. Антощенкова В.В., Кравченко О.М. Економічна ефективність виробництва та реалізації молока в Україні. Актуальні проблеми інноваційної економіки. Харків: ХНТУСГ №3 2016. С. 39-44.
5. Онегіна В. М., Антощенкова В. В., Кравченко Ю. М. Сучасний стан та перспективи інноваційного розвитку сільськогосподарських підприємств, які спеціалізуються на виробництві продукції тваринництва. Український журнал прикладної економіки. 2021. №4. С.164-170.